

ARCHIWISTA

BIULETYN KWARTALNY

Stowarzyszenia Archiwistów Polskich

Rok XII

Nr 3 (46)

WARSZAWA

lipiec-wrzesień

1976

REDAGUJE ZESPÓŁ

Zygmunt Kolankowski (redaktor), Regina Piechota
Bolesław Woszczyński (sekretarz)

Redakcji: Archiwum PAN, 00-330 Warszawa, Nowy Świat 72 pok. 8
Rachunek bieżący w PKO: Stowarzyszenie Archiwistów Polskich
Zarząd Główny — Warszawa, PKO I OM, nr 1531-5656-132

Zdzisław Chmielewski
Szczecin

Archiwa zakładowe w rewolucji archiwalnej

Jeśli przyjmiemy, że rozpoczynająca się rewolucja archiwalna przebiegać będzie w kierunku unowocześnienia informacji o zasobach archiwów oraz metod udostępniania materiałów źródłowych, musimy się od razu zastanowić jaką rolę będą miały tu do spełnienia archiwa zakładowe. Inaczej mówiąc, należy przewidzieć w jakim zakresie owa rewolucja znajdzie swoje odbicie na tzw. przedpolu archiwalnym /czyli właśnie w archiwach zakładowych/. Podobnie jak w innych krajach demokracji ludowej współpraca państwowej służby archiwalnej z archiwami zakładowymi uzyskała w Polsce nową jakość w momencie utworzenia państwowego zasobu archiwalnego. Przypomnijmy w tym miejscu, iż swego rodzaju prowadzenie nadzoru nad składnicami akt /tak się one wówczas nazywały/ rozpoczęły archiwa państwowe zaraz po reaktywowaniu swej działalności w PRL. Kłopoty jednak kadrowe jak i konieczność skoncentrowania się przede wszystkim na rewindykacji i zabezpieczeniu swych własnych akt uniemożliwiały archiwom państwowym rozwijanie bardziej systematycznej współpracy ze składnicami.

Uporządkowanie tych wewnętrznych kwestii, a także uregulowanie strony organizacyjnej i kadrowej archiwów państwowych stworzyło im możliwość działalności niejako na zewnątrz. Wyrazem umocnienia się pozycji archiwów państwowych oraz skryształizowania podstawowych zadań jakie miały

do spełnienia było właśnie utworzenie państwowego zasobu archiwalnego. Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z 19 lutego 1957 r./ uzupełnionym rozporządzeniem z 30 grudnia 1958 r./ państwowy zasób archiwalny tworzą wszystkie materiały archiwalne, które posiadają historyczne znaczenie polityczne, społeczne, gospodarcze, kulturalne i naukowe. Zasobem tym zarządza Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych. Spod nadzoru NDAP wyłączono nieliczne tylko resorty /posiadające m.in. charakter polityczno-obronny/. Podkreślić trzeba, iż materiały archiwalne wchodzące w skład państwowego zasobu nadzorowanego przez NDAP - zgodnie z tymi rozporządzeniami - "w i e c z y ś c i e przechowują się w archiwach państwowych oraz c z a s o w o w składnicach akt urzędów, instytucji, organizacji i przedsiębiorstw". Archiwa państwowe zobowiązano równocześnie do sprawowania nadzoru nad stanem i sposobem przechowywania i udostępniania materiałów archiwalnych w składnicach akt, jak również nad ich prawidłowym brakowaniem, porządkowaniem i przekazywaniem do archiwów państwowych. Swoje zadania na tym odcinku wykonywały archiwa państwowe głównie poprzez:

1. Stałe wizytacje archiwów zakładowych celem stwierdzenia stanu zabezpieczenia akt, połączone z konsultacjami z kierownictwem danych zakładów.
2. Zatwierdzanie wykazów akt dla poszczególnych branż oraz wydawanie zezwoleń na wybrakowanie akt.
3. Ścisły nadzór nad przygotowaniem akt do przekazania do archiwum państwowego.

Stwierdzić należy, iż punkt ciężkości zainteresowań archiwów państwowych położony był na akta o wartości historycznej w archiwach zakładowych. W ten sposób archiwa te /państwowe i zakładowe/ wspólnie niejako tworzyły bazę materiałową dla użytkowników archiwów, którymi są głównie historycy.

Fakt zainteresowania się archiwów państwowych przede wszystkim dokumentacją o wartości historycznej w narastającym zasobie warunkował w efekcie ich politykę wobec archiwów zakładowych. Wyrażała się ona mianowicie w wydzielaniu archiwów zakładowych pozostających pod specjalną opieką państwowej służby archiwalnej /Polska uczyniła to jako pierwsza spośród krajów demokracji/, co w praktyce oznaczało zawężenie współpracy do instytucji /zakładów/ wytwarzających akta o wartości trwałej. Kontakty z pozostałymi ograniczają się do zatwierdzania zezwoleń na wybrakowanie przeterminowanych akt.

Zasada utrzymywania przez archiwa państwowe ścisłych kontaktów głównie z najważniejszymi dla życia społeczno-gospodarczego zakładami pracy rozwinięta została również w innych krajach naszego obozu. Tak na przykład część archiwistów NRD postuluje zawężenie współpracy nawet nie do najważniejszych instytucji, pozostających pod nadzorem archiwów państwowych, ale jedynie do niektórych wydziałów wytwarzających bezpośrednio akta kat. "A".

Coraz wszechstronniejszy /w miarę przechodzenia z ekstensywnych na intensywne formy gospodarowania/ rozwój życia ekonomicznego krajów socjalistycznych, w tym i Polski /zwłaszcza w ostatnim 6-leciu/, stwarza ciągle nowe potrzeby. Doświadczenia tych lat wskazują, iż poważny udział w rozwoju gospodarki narodowej i zarządzania państwem mogą mieć właśnie archiwa. W ich zbiorach tkwią bowiem materiały, których wykorzystanie pozwala niejednokrotnie na uzyskanie oszczędności w skali ogólnospołecznej. Problem szerszego wykorzystania archiwów dla celów gospodarki narodowej nie może być jednak rozwiązany bez zrewolucjonizowania dotychczasowych metod informowania o ich zawartości. Po prostu informacja zaczerpnięta z materiałów archiwalnych może przynieść spodziewany efekt jedynie wówczas, gdy będzie przygotowana szybko, to znaczy przed rozpoczęciem realizacji danej inwestycji. W odróż-

nieniu od historyków zakłady pracy nie mogą sobie pozwolić na żmudne przeszukiwanie zasobów archiwalnych.

Włączenie archiwów do ogólnokrajowego systemu informacji miało z jednej strony zapewnić koordynację kryteriów doboru zagadnień interesujących gospodarkę narodową, a z drugiej - zdopingować niejako archiwa do wypracowania form sprawnego przygotowywania niezbędnych gospodarce informacji. Powyższe uwagi odnoszą się rzecz prosta i do archiwów zakładowych - istotnego ogniwa państwowego zasobu archiwalnego. Przeprowadzenie tej rewolucji na przedpolu archiwalnym będzie jednak możliwe po spełnieniu - naszym zdaniem - następujących warunków:

I. Zapewnienie sprawnej struktury organizacyjnej archiwów zakładowych. Dotychczasowe formy opieki nad zasobem w archiwach zakładowych nie stanowią bowiem gwarancji wywiązania się z nowych zadań /słabe warunki techniczno-lokalowe oraz szczupły personel/. Interesujące wydają się być rozwiązania wprowadzane w innych krajach. I tak w Stanach Zjednoczonych doprowadzono po prostu do likwidacji archiwów zakładowych, tworząc kilkanaście centrów dokumentacyjnych dla całego kraju. Podobnie takie ogromne przejściowe /pośrednie/ archiwa /magazyny/ tworzy się w Anglii i RFN, natomiast we Francji powstaje międzyresortowe /na razie tylko dla urzędów centralnych/ miasteczko archiwalne w opróżnionych przez NATO magazynach. Zbliżone archiwa przejściowe próbuje się tworzyć również w NRD, natomiast w ZSRR coraz więcej pisze się o archiwach zjednoczonych lub wielozakładowych.

Oczywiście, trudno postulować automatyczne przeniesienie na nasz grunt wspomnianych wyżej wzorów. Niemniej idea powoływania zjednoczonych archiwów znajduje w kraju wielu zwolenników. Jako pierwsze wprowadzały te archiwa instytucje aparatu politycznego i urzędy administracji państwowej. Wspólne magazyny dla akt organizują również sądy i kółka rolnicze. W odróżnieniu jednak od tzw. archiwów

zjednoczonych organizowanych za granicą, gromadzono w nich jedynie akta o wartości historycznej, kat. "B" pozostawiając w macierzystych archiwach zakładowych. Należałoby rozważyć możliwość wprowadzania łącznych archiwów zakładowych sensu stricto, tzn. gromadzących przejściowo całe zasoby dotychczasowych archiwów zakładowych. Rzecz prosta - winny być tu wzięte pod uwagę wiodące branże w naszym życiu gospodarczym oraz urzędy państwowe. Próby powoływania takich archiwów miały już miejsce w Szczecinie - np. w bankach - jednak jak dotąd nie do końca konsekwentnie realizowane. W pierwszej kolejności - na zasadzie próby - widzimy możliwość utworzenia zjednoczenia archiwów urzędów gminnych /rozważa się taką koncepcję w NRD/ oraz spółdzielni produkcyjnych i państwowych gospodarstw rolnych /istniejących już w ZSRR/. Z powodzeniem mogą być łączone archiwa spółdzielczości miejskiej /pracy, spożyców, mieszkaniowych - zwłaszcza po ostatnich reorganizacjach na szczeblu wojewódzkim/. Koszty utrzymania archiwum wielozakładowego obciążałoby /jak np. w ZSRR/ placówkę wiodącą lub też równomiernie te instytucje, które w nich by uczestniczyły. Zastanówmy się przeto jakie konkretne korzyści, lub inaczej, jakie funkcje spełniałoby archiwa łączone w obecnej rewolucji archiwalnej. Widzimy tu następujące możliwości:

- a/ rezygnacja z ogromnej ilości etatów dla dużej liczby obecnie działających archiwów zakładowych pozwoliłaby zainteresowanym zakładom pracy na zatrudnienie w jednym wspólnym archiwum wysokokwalifikowanego i odpowiednio opłacanego personelu, który mógłby zagwarantować właściwe przygotowanie zasobu aktowego do udostępniania dla obecnych potrzeb gospodarki i nauki,
- b/ przygotowanie archiwów od strony zabezpieczenia technicznego,
- c/ stworzenie warunków współpracy z ośrodkami informacji /o czym niżej/.

Pewne kłopoty wiązać się mogą, w naszych warunkach, z przygotowaniem odpowiedniego lokalu na archiwum wielozakładowe, niemniej są to trudności do przezwyciężenia.

II. Właściwe opracowanie akt znajdujących się w archiwach zakładowych. Rozumiemy przez to pełne przygotowanie /tzn. uporządkowanie i zewidencjonowanie/ akt o wartości historycznej, a także przydatnych gospodarce narodowej. Dochodzimy tu do bardzo istotnego, wydaje się, problemu. Obok akt kat. "A" coraz większej uwagi wymagać będą niektóre grupy akt kat. "B". Przy klasyfikacji, kwalifikacji i uporządkowaniu akt pamiętać bowiem trzeba o następujących kwestiach:

a/ poza kat. "A" /tak jak dotychczas/ przydatne dla badań naukowych coraz większe znaczenie dla gospodarki będzie miała z pewnością część dokumentacji kat. "B". Zadaniem archiwistów zakładowych /po konsultacjach z archiwami państwowymi, zakładami pracy i ośrodkami informacji naukowo-technicznej/ będzie wydzielenie spośród tych akt kat. "B" materiałów, które w niedalekiej perspektywie mogą być wykorzystane dla potrzeb gospodarczych: jednostkowa dokumentacja projektowo-techniczna urządzeń komunalnych różnych budów, robót geologicznych, melioracyjnych, pomiarów stanu wód, temperatur, informacje o stanie środowiska naturalnego, informacje opisowe i statystyczne dotyczące przebiegu i zwalczania różnych epidemii, skuteczność przedsięwzięć sanitarnych w miastach i na wsi, właściwego doboru upraw do gatunku gleb itp. Listę tę możnaby oczywiście wydłużyć, tym bardziej że nie wszystkie grupy zagadnień mogących mieć jakieś znaczenie dla bieżących potrzeb gospodarki da się dzisiaj przewidzieć. W każdym bądź razie tego typu akta kat. "B", mimo słuszenie tylko tymczasowego, przejściowego znaczenia /nie posiadające wartości historycznej/ mogą wniesić wiele pożytecznych informacji dla bieżących - a k t u a l n y c h przedsięwzięć instytucji i przedsiębiorstw. Najbardziej przydatne do tych celów grupy

akt kat. "B" winny więc być w miarę szybko opracowane jeszcze w archiwach zakładowych, tak aby zakłady pracy nie musiały zbyt długo czekać na odnośne informacje.

b/ Potrzeba odpowiedniego przygotowania tych akt kat. "B" wymagać będzie siłą rzeczy coraz większej dokładności /precyzji/ przy kwalifikacji tych akt - tak od strony rzeczowej jak i czasokresu przechowywania. Wiąże się z tym sprawa precyzji samych wykazów akt. Należy więc dążyć do takiego sformułowania tytułu teczki, aby nie było wątpliwości co do jej zawartości treściowej czy typu informacji, jakich należy się po nich spodziewać. Stosowanie również kwalifikacji "BE" /w niektórych wypadkach nieuchronne/ nie może być wprowadzone bez odpowiedniego uzasadnienia: nagminne stosowanie tego symbolu jest raczej dowodem braku pełnych kwalifikacji fachowych porządkujących akta lub po prostu braku odwagi. Nie trzeba chyba dodawać, że interesująca nas dokumentacja kat. "B" winna posiadać stosowną ewidencję.

c/ Bieżąca przydatność niektórych akt kat. "B" dla celów gospodarczych winna być także uwzględniona przy ich brakovaniu, aczkolwiek i w tym przypadku decydujące znaczenie mają wykazy akt /znów postulat precyzyjności wykazów/. Zwróćmy uwagę, że problem masowości akt próbują rozwiązać archiwiści całego świata już od dawna. W Anglii np. decydującym kryterium wartości akt w archiwach zakładowych /łączonych/ jest ich przydatność dla funkcjonowania macierzystego urzędu. Pierwsze brakowanie prowadzi się po 5 latach, a następnie 25 lat po wyprodukowaniu danych akt. W Szwecji zaś określono z góry grupy zagadnień, do których informacje nie są gospodarce przydatne, a więc odnośne akta mogą być wybrakowane. Coraz ostrzej brakuje się akta w NRD, ZSRR i Czechosłowacji, przy czym i w tych krajach decydującym momentem oceny akt jest ich przydatność praktyczna. Mówi się, że akta kat. "B" winny zajmować minimum miejsca, ale zawierać maksimum informacji. Przed podejmowaniem

jakichkolwiek ocen tych akt niezbędnym jest jednak znajomość aktualnych potrzeb gospodarki narodowej w zakresie informacji źródłowej. Najbliższe lata pokażą zresztą, jakie typy akt wchodzących w skład zasobów archiwów zakładowych będą miały w Polsce ów walor praktyczny.

III. Sprawne udostępnianie akt przez archiwa zakładowe. Odpowiednie opracowanie akt kat. "A" i "B" w archiwach zakładowych stanowi warunek sprawnego ich udostępniania, a w archiwach państwowych udostępnianie to winno być prowadzone dla celów naukowo-badawczych, gospodarczych czy też potrzeb prywatnych. Nie ma chyba potrzeby szerszego wyjaśnienia na czym polega tak rozumiane udostępnianie. Trzeba wszakże podkreślić, że udział użytkowników różnego rodzaju będzie się w archiwach zakładowych zwiększał, a rosnące potrzeby jakościowe gospodarki narodowej winny utrzymywać niejako te archiwa w stałej gotowości do udzielania niezbędnych informacji.

Warunkiem przeto istotniejszych, głębszych zmian jakościowych w nowoczesnym funkcjonowaniu archiwów zakładowych jest ich wszechstronne, zdecydowane wzmocnienie. Rozumiemy przez to odpowiednie ich "ustawienie" kadrowe, organizacyjne i techniczne. W przypadku instytucji i zakładów wytwarzających ważne dla naszego życia gospodarczego materiały dokumentacyjne wskazanym byłoby tworzenie łączonych archiwów zakładowych /wzorem innych krajów/. W archiwach tych winien być zatrudniany wysokokwalifikowany i odpowiednio opłacany personel fachowy, który byłby w stanie właściwie opracować zasób. Szczególny nacisk w pracach porządkowo-ewidencyjnych należałoby położyć na akta o wartości naukowej oraz na tę dokumentację kat. "B", która może być przydatna do bieżących przedsięwzięć gospodarczych. Rewolucja archiwalna na przedpolu archiwalnym będzie bowiem prowadzona w kierunku stworzenia z archiwów zakładowych bazy dokumentacyjno-informacyjnej dla naszej gospodarki. Tak rozwinięte archiwa zakładowe będą w swojej działalności informacyjnej zobowiązane do współpracy w

pierwszym rzędzie z macierzystymi zakładami pracy oraz ośrodkami /instytutami/ informacji naukowo-technicznej, które mogą wspierać archiwa od strony metodyczno-instruktażowej. Przy określonej /niezbyt licznej/ obsadzie personelu archiwów państwowych, które wykonywać będą własne zadania w zakresie przetwarzania informacji, współpraca ich z archiwami zakładowymi musi mieć określony zasięg. Poza dotychczas stosowanymi formami tej współpracy /wizytacje, wydawanie zezwoleń na wybrakowanie akt/ główny akcent należy chyba położyć na szkolenie i konsultacje z personelem łączonych archiwów zakładowych. Szkolenia te muszą być bardziej gruntowne i stosowne do aktualnych potrzeb archiwów zakładowych. Ścisła, stała kontrola archiwów zakładowych prowadzona winna być przede wszystkim przez kierownictwa zakładów pracy oraz władze nadrzędne /tak, jak to ma miejsce w NRD i Czechosłowacji w przypadku archiwów urzędów administracji państwowej/.

Rewolucja archiwalna dopiero się rozpoczyna. Dokładne określenie kierunków i rozmiarów jej rozwoju trudno dzisiaj przewidzieć, stąd w uwagach powyższych jedynie zasygnalizowano pewne problemy, które winny wystąpić na przedpolu archiwalnym. Zmiany jakościowe nie stanowią bowiem zjawiska jednostkowego; uwarunkowane one będą wieloma czynnikami, a formułowanie gotowych recept byłoby teraz zbyt ryzykowne. Niemniej proces wszechstronnego umacniania archiwów zakładowych musi następować dość szybko, jeśli one mają spełniać stawiane im obecnie nowe zadania.

Zbigniew Tobjański

Łódź

Kształcenie pracowników państwowej służby archiwalnej w Polsce

Realizacja podstawowych zadań oraz systematyczne ich zwiększanie się /zarówno pod względem ilościowym jak i jakościowym/ wymaga zatrudnienia w archiwach państwowych kadry o wysokich kwalifikacjach zawodowych.

Archiwa państwowe zatrudniają trzy podstawowe grupy pracowników:

- 1/ pracownicy działalności podstawowej /merytoryczni/ - z wyższym i średnim wykształceniem humanistycznym i technicznym,
- 2/ pracownicy obsługi - dozorczy, woźni, sprzątaczkę itp.,
- 3/ pracownicy administracyjni - księgowi, sekretarki, zaopatrzeniowcy itp.

Kształcenie i doksztalcenie kadry archiwalnej przebiega w dwóch płaszczyznach: 1/ kształcenie i doksztalcenie przez szkoły wyższe i ponadpodstawowe, 2/ doksztalcenie w formie kursów, porad, kurso-konferencji itp. przez Naczelną Dyрекcję Archiwów Państwowych i archiwa państwowe.

Kształceniem i doksztalceniem objęte są wszystkie grupy pracowników lecz główny kierunek działania skierowany jest przede wszystkim na grupę pracowników działalności podstawowej.

W grupie tej kadry z wyższym wykształceniem stanowią głównie absolwenci uniwersytetów /wydziałów historycznych/ w tym również absolwenci specjalizacji archiwistycznych działających w ramach kierunków historycznych w uniwersytetach w Gdańsku, Toruniu i Wrocławiu /w trakcie uruchamiania znajduje się specjalizacja archiwistyczna w uniwersytecie w Poznaniu i w Warszawie/.

Program nauczania studentów specjalizacji archiwistycznej w okresie 4-letniego trwania studiów historycznych /w ciągu 322 godzin w tym 187 godzin ćwiczeń/ obejmuje:

- 1/ rozwój form kancelaryjnych oraz współczesne typy i rodzaje materiałów archiwalnych,
- 2/ zagadnienia wstępne, teorię archiwalną /archiwistyka jako dyscyplina naukowa, rozwój archiwistyki na tle dziejów, podstawowe pojęcia archiwalne, pojęcie procesów archiwotwórczych, główne typy archiwów, podstawowe zasady archiwalne/,
- 3/ archiwoznawstwo - dzieje archiwów polskich na tle powszechnych i ich współczesna organizacja,
- 4/ metoda archiwalna, na którą składają się: metoda ogólna /gromadzenie archiwaliów, przechowywanie materiałów archiwalnych, opracowywanie materiałów archiwalnych, udostępnianie archiwaliów/ oraz metoda opracowywania poszczególnych rodzajów materiałów archiwalnych. Realizacja programu w zakresie metodyki archiwalnej odbywa się w formie wykładów i ćwiczeń.

Praktyki wakacyjne organizowane są w archiwach państwowych - praktyki niższego stopnia po drugim roku studiów, dla zapoznania się z ogólnym funkcjonowaniem archiwów, praktyki wyższego stopnia po trzecim roku studiów dla wdrożenia do praktycznego stosowania wiedzy nabytej zwłaszcza z zakresu metodyki archiwalnej.

Realizując generalne założenia programowe uniwersytety prowadzące specjalizację archiwistyczną zachowują

pewną specyfikę: Uniwersytet Gdański kształci specjalistów z zakresu dokumentacji współczesnej, którzy mają zasilić przede wszystkim archiwa zakładowe urzędów i instytucji. Program specjalizacji archiwistycznej w Uniwersytecie im. Mikołaja Kopernika w Toruniu ma charakter uniwersalny, jednak z położeniem szczegółowego nacisku na archiwalia tradycyjne /do XIX w./. Uniwersytet im. Bolesława Bieruta we Wrocławiu kształci archiwistów-edytorów /wykonuje ogólne założenia programowe, zwracając jednak uwagę na wydawnictwa źródeł/.

Kadry ze średnim wykształceniem stanowią przede wszystkim absolwenci szkół ogólnokształcących lub innych ponadpodstawowych. Aktualnie w Polsce istnieje jedno dwuletnie pomaturalne studium archiwalne w Warszawie kształcące kadrę dla archiwów państwowych oraz dla archiwów zakładowych. Średnio rocznie opuszcza Studium około 20-25 absolwentów. Program nauczania obejmuje takie przedmioty jak: podstawowe wiadomości z archiwistyki, organizacja pracy biurowej, polskie prawo administracyjne, elementy nauki psychologii i socjologii, historii ustroju Polski, języki obce, pisanie na maszynie, rysunek techniczny. Czyni się obecnie starania celem zorganizowania dalszych archiwalnych szkół pomaturalnych w północnej i południowej części kraju. Równocześnie w Warszawie uruchomione zostaje studium zaoczne.

Kadry techniczne stanowią absolwenci technicznych szkół zawodowych takich jak fotograficzne, chemiczne itp. Nie ma specjalizacji na wyższych uczelniach ani w szkołach średnich kształcących absolwentów specjalnie dla archiwów państwowych. Przyuczenie do zawodu odbywa się w archiwach /praktyka, kursy specjalistyczne np. z zakresu konserwacji; kursy organizowane przez inne instytucje np. w zakresie informatyki/.

Zgodnie z przepisami ogólnokrajowymi wszyscy pracownicy, w tym również archiwiści, mają prawo i obowiązek

podnoszenia kwalifikacji zawodowych drogą kształcenia zaocznego i kursowego¹. Przepisy te dają podstawy do podnoszenia kwalifikacji w zakresie kształcenia średniego, wyższego, podyplomowego w formie studiów podyplomowych oraz studiów doktoranckich. Studia podyplomowe dla archiwistów organizują i prowadzą uniwersytety: im. Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz Warszawski /od bieżącego roku akademickiego/.

W zakresie doksztalcenia Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych organizuje w cyklu 5-letnim kursy specjalistyczne /przeciętnie jeden kurs rocznie/ z zakresu np. paleografii łacińskiej, ruskiej, dokumentacji audiowizualnej itp.

W zakresie lokalnym archiwa państwowe w ramach własnych planów pracy organizują szkolenia specjalistyczne w formie spotkań konsultacyjno-instruktażowych np. dotyczących narastającego zasobu archiwalnego, w celu podniesienia kwalifikacji pracowników sprawujących nadzór archiwalny w zakładach pracy. Placówki specjalistyczne np. Archiwum Dokumentacji Mechanicznej planuje praktyki szkoleniowe dla pracowników archiwów państwowych z całego kraju w zakresie dokumentacji audiowizualnej.

W planach archiwów przewiduje się też udział w zebraniach naukowych, komisjach metodycznych, komisjach oceny materiałów archiwalnych.

Pracownicy naukowci doksztalcą się poprzez zdobywanie stopni naukowych, uczestnictwo w studiach podyplomowych, w pracach naukowo-badawczych prowadzonych przez archiwa i Naczelną Dyrekcję Archiwów Państwowych². Pracowni-

¹ Pismo okólne nr 7 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 4 V 1973 r.

² Zarządzenie nr 1 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 18 I 1968 r., na podstawie ustawy z dnia 17 II 1961 r. o instytutach naukowo-badawczych oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 VIII 1967 r. w sprawie warunków zatrudniania pracowników naukowo-badawczych w instytutach naukowo-badawczych.

cy ze średnim wykształceniem podnoszą swoje kwalifikacje poprzez zdobywanie wyższego wykształcenia na studiach zaocznych lub wieczorowych. Udział w kursach specjalistycznych organizowanych przez Naczelną Dyрекcję np. z zakresu informatyki, czy techniki fotograficznej. Kadra techniczna dokształca się poprzez zdobywanie wyższego wykształcenia specjalistycznego na zaocznych studiach magisterskich organizowanych przez Uniwersytety i Politechniki oraz udział w kursach specjalistycznych organizowanych przez Naczelną Dyрекcję Archiwów Państwowych. Pracownicy obsługi mogą uzupełniać swoje wykształcenie w szkołach średnich dla pracujących. Kadra administracyjna ma możliwości kształcenia się w szkołach wyższych, na kursach specjalistycznych z zakresu spraw personalnych, socjalnych itp. organizowanych przez inne wyspecjalizowane jednostki organizacyjne.

Kształcenie lub dokształcanie pracownika uwarunkowane jest z jednej strony wykonywanymi zadaniami, z drugiej jego chęcią osiągnięcia coraz lepszych wyników w pracy.

SPRAWY ORGANIZACYJNE SAP

MATERIAŁY V KRAJOWEGO ZJAZDU DELEGATÓW SAP

Warszawa, 5 czerwca 1976 r.

S p r a w o z d a n i e
z działalności Stowarzyszenia Archiwistów Polskich
w okresie od 22 lutego 1973 r. do 31 maja 1976 r.

I. Sprawy organizacyjne

IV Krajowy Zjazd Delegatów SAP, który obradował w Warszawie w dniu 21 lutego 1973 r., przyjął sprawozdanie ustępującego Zarządu Głównego za okres III kadencji, uchwalił absolutorium dla władz Stowarzyszenia na wniosek Głównej Komisji Rewizyjnej, ustalił główne kierunki pracy na lata 1973-1975 i dokonał wyboru przewodniczącego, członków i zastępców członków ZG, członków GKR i Sądu Koleżeńskiego.

Przewodniczącym ZG wybrany został ponownie kol. Z. Kolankowski /Warszawa/. Do Zarządu Głównego wybrano 17 osób. Zarząd Główny ukonstytuował się następująco:

Członkowie Prezydium ZG - kol.kol.:

Z. Kolankowski /Warszawa/	- przewodniczący
J. Jakubowski /Warszawa/	- wiceprzewodniczący
J. Szajbel /Poznań/	- wiceprzewodniczący
Cz. Jesionek /Warszawa/	- sekretarz generalny
U. Ludańska /Warszawa/	- skarbnik

Członkowie ZG - kol.kol.:

J.Biernat /Gdańsk/, S.Kaźmierczak /Warszawa/, E.Paszkowska /Warszawa/, W.Szulc /Wrocław/, M.Żuchowska /Katowice/.

Zastępcy członków ZG - kol.kol.:

W.Lipińska /Warszawa/, M.Motas /Warszawa/, O.Staroń /Warszawa/, A.Tomczak /Toruń/, B.Woszczyński /Warszawa/.

Do Głównej Komisji Rewizyjnej weszli kol.kol.:

Cz.Skopowski /Poznań/ - przewodniczący, W.Klonowska /Warszawa/ - sekretarz, członkowie: H.Karczowa /Warszawa/, R.Piechota /Warszawa/, Cz.Włodarska /Łódź/.

Do Sądu Koleżeńskiego weszli kol.kol.:

A.Janowski /Warszawa/ - przewodniczący, R.Chrościcka /Warszawa/ - sekretarz, członkowie: J.Boniecki /Radom/, A.Dereń /Wrocław/, I.Grochowska /Białystok/, M.Markowski /Katowice/, J.Wiśniewski /Gdańsk/.

W okresie sprawozdawczym w składzie władz SAP zaszły kilkakrotnie zmiany, w wyniku czego na III posiedzeniu plenarnym ZG w dniu 20 XI 1973 r. i na VI zebraniu plenarnym ZG w dniu 16 IV 1975 r. dokonano przesunięć i kooptacji.

W listopadzie 1973 r. zmarli kol.kol.: W.Lipińska /Warszawa/ i J.Szajbel /Poznań/, zaś w kwietniu 1975 r. zmarł kol. W.Szulc /Wrocław/. Z udziału we władzach ZG zrezygnowali ze względu na zły stan zdrowia kol.kol.: J.Biernat /Gdańsk/, A.Chełkowska /Kraków/ i M.Żuchowska /Katowice/.

Na wiceprzewodniczącego ZG - po śmierci kol. J.Szajbla - został wybrany kol. A.Tomczak /Toruń/. Dla uzupełnienia składu członków ZG przesunięci zostali z zastępców członków ZG na członków ZG kol.: M.Motas, O.Staroń i A.Tomczak. Dla zapewnienia wymaganej statutem reprezentacji terenu została powołana na członka ZG kol. K.Ciesielska /Toruń/, a na zastępców członków ZG dokooptowani zostali kol. kol.: T.Duda /Nowy Sącz/, W.Mroczkowski /Warszawa/, S.Nawrocki /Poznań/ i J.Osojca /Katowice/.

Zmiany personalne objęły również Główną Komisję Rewizyjną, ponieważ w końcu 1974 r. kol. Cz.Skopowski zrezygnował z mandatu członka i funkcji przewodniczącego GKR, motywując to złym stanem zdrowia. Na posiedzeniu plenarnym w dniu 11 II 1975 r. Główna Komisja Rewizyjna postanowiła działać w zmniejszonym składzie i wybrała kol. W.Klonowską /Warszawa/ na przewodniczącą, a kol. R.Piechotę /Warszawa/ na sekretarza GKR.

IV Krajowy Zjazd Delegatów SAP - w oparciu o materiały przedstawione przez władze Stowarzyszenia poprzedniej kadencji, wnioski zgłoszone przez ogniwa terenowe, jak również wyniki dyskusji zjazdowej - podjął uchwałę /zob. "Archiwista" nr 2 z 1973 r. s. 39-42/. Uchwała zalecała podjąć zabiegi o umocnienie Stowarzyszenia poprzez powiększenie liczby członków zwyczajnych i wspierających ze szczególnym uwzględnieniem przyciągnięcia pracowników archiwów zakładowych, popierać aktywnie wszelkie inicjatywy w zakresie szkolenia na różnych szczeblach i w rozmaitych formach, kontynuować regularne wydawanie biuletynu SAP p.n. "Archiwista", zmierzać do realizacji Słownika Biograficznego Archiwistów Polskich, wystąpić wobec kompetentnych władz partyjnych i państwowych z wnioskami zmierzającymi do usprawnienia i rozwiązywania całokształtu problemów archiwistyki polskiej, włączyć się do popularyzacji działalności i pracy archiwów wśród społeczeństwa - przede wszystkim w związku z IV Tygodniem Archiwów. Stopień wykonania uchwały IV Zjazdu Delegatów SAP i stan poszczególnych spraw zostanie omówiony w dalszym ciągu niniejszego sprawozdania.

W okresie IV kadencji Stowarzyszenie działało nadal na podstawie statutu uchwalonego na II Krajowym Zjeździe Delegatów SAP w dniu 29 V 1967 r. i zatwierdzonego decyzją Urzędu Spraw Wewnętrznych RN m.st. Warszawy z dnia 6 XI 1967 r. /zob. "Archiwista" nr 1 z 1968 r. s.9-19/.

W okresie sprawozdawczym Zarząd Główny zebrał się na 8 posiedzeniach plenarnych /21 II, 6 VI i 20 XI 1973 r., 27 IV i 28 XI 1974 r., 16 IV i 18 XI 1975 r. oraz 26 IV 1976 r./. Na posiedzeniach tych omawiano całokształt bieżących spraw organizacyjnych, wydawniczych, szkoleniowych i finansowych. Na II zebraniu plenarnym ZG powołano komisje problemowe: organizacyjną, szkolenia zawodowego, d/s archiwów zakładowych i propagandowo-wydawniczą; sprawy struktury i składu komisji problemowych były także przedmiotem obrad III posiedzenia plenarnego ZG. VI zebranie plenarne ZG dokonało analizy działalności niektórych ogniw terenowych Stowarzyszenia w oparciu o przedłożone sprawozdania Zarządów Oddziałów w Katowicach, Krakowie, Łodzi, Poznaniu i Warszawie oraz Samodzielnego Koła Terenowego w Toruniu.

Prezydium ZG odbyło w okresie kadencji 20 posiedzeń protokółowanych. Grupa warszawskich członków Prezydium ZG zbierała się ponadto wielokrotnie, przy czym niektóre z tych zebrań miały charakter posiedzeń rozszerzonych o członków poszczególnych komisji problemowych. Na wszystkich tych zebraniach omawiano i załatwiano aktualne sprawy bieżące Stowarzyszenia. Operatywne działanie Prezydium ZG zapewniały stałe dyżury przewodniczącego, sekretarza generalnego i skarbnika.

Główna Komisja Rewizyjna przedkłada odrębne sprawozdania ze swej działalności.

Sąd Koleżeński wobec braku spraw nie zbierał się w toku kadencji.

W okresie sprawozdawczym działało w kraju 16 oddziałów i 2 samodzielne koła terenowe SAP. W drugiej połowie 1975 r., w związku z przeprowadzoną reformą struktury administracyjnej w PRL, Zarząd Główny SAP wystąpił z inicjatywą powołania nowych ogniw terenowych. Inicjatywa ta spotkała się z zainteresowaniem szeregu środowisk i w chwili

obecnej - w powiązaniu z utworzeniem 16 nowych wojewódzkich archiwów państwowych - istnieją poważne widoki na zmianę struktury ogniw terenowych Stowarzyszenia.

Najbardziej aktywną i owocną działalność w okresie kadencji przejawiały oddziały i samodzielne koła terenowe SAP w Białymstoku, Katowicach, Kielcach, Krakowie, Łodzi, Poznaniu, Toruniu, Warszawie, Wrocławiu i Zielonej Górze. Słabości i trudności ujawniły się w pracy na terenie Olsztyna i Rzeszowa. Nadal szczególny niepokój budzi brak aktywności w Bydgoszczy. Z uwagi na zaprzestanie działalności - na wniosek przedstawicieli środowiska oraz Wydziału Spraw Wewnętrznych Urzędu Miejskiego - VIII posiedzenie plenarne ZG w dniu 26 IV 1976 r. podjęło uchwałę o rozwiązaniu Oddziału SAP w Lublinie.

Główne kierunki działalności oddziałów i samodzielnych kół terenowych SAP koncentrowały się - podobnie jak w okresach poprzednich - wokół organizowania zebrań z referatami i dyskusjami związanymi z problematyką zawodową, spotkań mających charakter wymiany doświadczeń z przedstawicielami różnych środowisk krajowych i zagranicznych, wycieczek do archiwów i do prywatnych miłośników-kolekcjonerów. Zorganizowano m.in. wycieczki członków SAP z Katowic do Wrocławia, z Łodzi do Warszawy, Torunia i Wrocławia, z Poznania do Torunia, z Wrocławia do Warszawy. Ponadto w Toruniu bawiła wycieczka archiwistów w Płowdiw /Bułgaria/, a w Górlitz /NRD/ gościła grupa członków SAP z Wrocławia.

W toku zebrań przywiązywano szczególną wagę do zagadnień pracy archiwów zakładowych, przy czym odnotować trzeba coraz żywsze zainteresowanie nowoczesnymi kierunkami pracy archiwalnej, zagadnieniami informatyki, w tym również działalnością zakładów elektronicznego przetwarzania danych. Dużym powodzeniem cieszyły się też pokazy filmów dokumentalnych i instruktażowych, organizowane przez niektóre środowiska /Gdańsk, Poznań, Warszawa/.

Wszystkie ogniwa SAP włączyły się - zgodnie z zaleceniami Zarządu Głównego - do uczczenia rocznicy XXX-lecia PRL.

W pracach ogniw terenowych Stowarzyszenia pokażne miejsce zajmowała problematyka historii poszczególnych regionów. Dużym zainteresowaniem cieszyła się też tematyka prac archiwów technicznych oraz zagadnienia szczególnych typów materiałów archiwalnych /fotografie, dokumentacja techniczna, kartografia/. Niektóre środowiska zajęły się nadto wymianą doświadczeń z archiwistami archiwów kościelnych /Kraków i Poznań/ oraz kontaktami ze studentami uczelni wyższych, jak również z młodzieżą szkolną /szczególnie Toruń/.

W związku z IV Tygodniem Archiwów w maju 1973 r. wszystkie oddziały i SKT czynnie współuczestniczyły w szerokiej akcji wystawowej i popularyzacyjnej /zob. "Archiwista" nr 3 z 1973 r. s.10-19/. Zarząd Główny SAP wydał - z okazji IV Tygodnia Archiwów - specjalną ulotkę okolicznościową w nakładzie 6000 egzemplarzy, która została rozprowadzona na terenie kraju. Na szczególne podkreślenie zasługuje sesja popularno-naukowa zorganizowana przez SAP w Pomaturalnym Studium Archiwistyki w Warszawie. W czasie Tygodnia Archiwów Zarząd Główny SAP wystosował również około 70 listów okolicznościowych do szczególnie aktywnych archiwistów na terenie kraju.

Kontynuowana była akcja konkursów na najlepszego archiwistę zakładowego województwa, w ramach której wyłoniono i nagrodzono najlepszych archiwistów zakładowych w województwach łódzkim i opolskim. W czasie obchodów IV Tygodnia Archiwów doręczono w uroczystej formie nagrody i dyplomy, wyróżnionym w okresie poprzednim, archiwistom zakładowym w Katowicach, Kielcach, Koszalinie i Krakowie.

Działalność Stowarzyszenia opierała się głównie na pracy członków zatrudnionych w państwowej służbie archiwalnej oraz w archiwach wydzielonych.

Członkowie Prezydium ZG odwiedzali ogniwa terenowe, brali udział w zebraniach i w spotkaniach z aktywnymi i z członkami SAP oraz w miarę potrzeby podejmowali interwencje zmierzające do ożywienia działalności tych ogniw.

Zarząd Główny oraz oddziały i samodzielne koła terenowe SAP przywiązywały duże znaczenie do werbowania nowych członków zwyczajnych i wspierających. Według danych Zarządu Głównego ruch członków w okresie kadencji wykazywał równowagę ogólnego stanu liczbowego, z tym, że dało się zaobserwować stałe zwiększanie liczby członków ze środowiska pracowników archiwów zakładowych i państwowej służby archiwalnej. Przypływ nowych członków w środowiskach aktywnych równoważył zastój w działalności niektórych ośrodków biernych. W grupie członków wspierających zarysowała się ostatnio tendencja wzrostu ich liczby, która jest związana z przystępowaniem do Stowarzyszenia nowopowołanych wojewódzkich archiwów państwowych /Częstochowa, Kalisz, Leszno, Piotrków, Płock, Przemyśl, Siedlce, Skierniewice, Toruń, Zamość/.

Stan członków zwyczajnych w oddziałach i samodzielnych kołach terenowych SAP przedstawia się następująco /dla porównania podaje się stan na dzień 1 I 1973 r./:

Oddział/SKT	Liczba członków zwyczajnych	
	1 I 1973 r.	1 IV 1976 r.
Białystok	14	16
Bydgoszcz	30	-
Gdańsk	58	50
Katowice	67	87
Kielce	30	30
Koszalin	16	23
Kraków	36	37
Lublin	31	-
Łódź	70	80
Olsztyn	13	11
Opole	21	45

Poznań	65	58
Rzeszów	43	21
Szczecin	22	30
Toruń	15	21
Warszawa	137	186
Wrocław	111	96
Zielona Góra	52	87
R a z e m	831	878

Fakt, że niektóre środowiska działające aktywnie potrafiły znacznie wzmocnić swój stan liczbowy, wskazuje iż nadal istnieją poważne rezerwy w zakresie naboru członków.

W okresie kadencji, Zarząd Główny - w oparciu o analizę postulatów ogniw terenowych - wprowadził zasadę przydzielania stałych dotacji na działalność organizacyjną oddziałów i samodzielnych kół terenowych SAP na podstawie zgłaszanych i odpowiednio uzasadnionych preliminarzy. Dotacje te umożliwiały pokrywanie kosztów podróży członkom Stowarzyszenia zamieszkającym poza siedzibami ogniw SAP, odpłacanie kosztów odczytów, a także wycieczek i spotkań towarzyskich.

Zgodnie z uchwałą IV Zjazdu Delegatów SAP, Zarząd Główny przeprowadził szereg rozmów i przedłożył notatki w sprawach ogólnej sytuacji archiwów i archiwistów w PRL oraz niektórych problemów szczegółowych /Wydział Nauki i Oświaty KC PZPR, Ministerstwo Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki, Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego/. Te wystąpienia i notatki wiązały się tematycznie z toczącymi się pracami nad nowymi projektami ustawy o archiwach i materiałach archiwalnych. Opracowano również na użytek Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych wnioski w sprawie sytuacji roboczej, kwalifikacji i uposażeń pracowników archiwów zakładowych. Nie udało się natomiast w minionej kadencji - wskutek sytuacji organizacyjnej i finansowej SAP oraz postulatów oszczędnościowych w skali ogólnej - zwołać

planowanego zjazdu archiwistów i załatwić sprawy legitymacji członków SAP.

Główną podstawę finansową Stowarzyszenia stanowiły składki członków zwyczajnych i wspierających. Podejmowane zabiegi o uzyskanie stałej dotacji nie przyniosły rezultatów, zawiodły również próby uruchomienia w Warszawie gospodarstwa pomocniczego. Dalszej poprawie uległa natomiast ściągальność składek, wzrosła także liczba prenumeratorów biuletynu "Archiwista". Zestawienie dochodów i wydatków SAP za lata 1973-1975 przedkłada się w załączeniu.

II. Sprawy szkoleniowe

Stowarzyszenie przykładalo nadal poważne znaczenie do problemu szkolenia zawodowego. W okresie sprawozdawczym główne wysiłki Zarządu Głównego koncentrowały się wokół utrzymania - przejściowo zagrożonego - Pomaturalnego Studium Archiwistyki w Warszawie oraz wokół zabiegów o kształt programu uniwersyteckich studiów archiwistyki. O ile w sprawie Pomaturalnego Studium udało się przezwyciężyć kryzys i po rocznej przerwie wznowić pełną działalność Szkoły, o tyle w sprawie programów uniwersyteckich interwencje Stowarzyszenia - podobnie jak zabiegi władz uczelni - pozostały jak dotąd bezskuteczne. Akcja zmierzająca w tym kierunku jest nadal prowadzona.

Przy Pomaturalnym Studium Archiwistyki w Warszawie działa komitet opiekuńczy, w skład którego wchodzi członkowie władz Stowarzyszenia. Studium Przygotowuje się obecnie do uruchomienia kierunku zaocznego.

Współpracowano również z Korespondencyjnym Kursem Archiwalnym w Poznaniu w zakresie sprecyzowania nowych założeń programowych.

III. Sprawy wydawnicze

W toku minionej kadencji, mimo znacznych trudności z papierem, udało się utrzymać regularne wydawanie biuletynu kwartalnego SAP pt. "Archiwista". Do rąk czytelników oddano dalszych 12 numerów /w tym jeden podwójny/, które liczą ogółem 561 stron. Od 1974 r. jednorazowy nakład biuletynu został zwiększony do 1300 egzemplarzy.

Większość miejsc "Archiwista" poświęcał na artykuły dotyczące archiwów zakładowych, publikowano też materiały organizacyjne, w tym informacje o bieżących pracach ogniw SAP. Z okazji XXX-lecia PRL nr 1 za rok 1974 wydany został pod hasłem "Archiwa w 30-lecie PRL". W nr 2-3 za rok 1975 ukazała się bibliografia zawartości numerów 21-40, stanowiąca kontynuację opublikowanej w nr 21 z 1970 r.

W latach 1973-1975 zespół redakcyjny "Archiwista" działał w składzie kol.kol.: Z.Kolankowski, R.Piechota, B.Woszczyński i nadal wykonywał swą pracę na zasadach społecznych. Autorzy publikowanych artykułów i komunikatów za pracę swą w dalszym ciągu nie otrzymywali żadnych honorariów.

Nadal utrzymywała się tendencja wzrostu prenumerat biuletynu "Archiwista" przez instytucje i zakłady pracy posiadające archiwa zakładowe. Na rok 1973 prenumeratę zgłosiło 257 instytucji /284 egzemplarze/, na rok 1974 - 271 instytucji /302 egz./, na rok 1975 - 301 instytucji /332 egz./.

W okresie sprawozdawczym członkowie SAP otrzymywali nadal biuletyn bezpłatnie w ramach składki członkowskiej, natomiast dla nieczłonków od 1 I 1974 r. została ustalona cena na zł 10,- od numeru /w prenumeracie rocznej zł 40,-/. Kolportaż biuletynu "Archiwista" odbywał się według co-rocennie weryfikowanego rozdzielnika.

Poważny postęp zanotowano na odcinku prac przygotowawczych do wydania Słownika Biograficznego Archiwistów Polskich. W początkowym okresie kadencji sprawą tą zajmował się kol. H.Altman, a po Jego zgonie całość przygotowanego materiału przekazana została środowisku toruńskiemu, gdzie powstała grupa redakcyjna pod kierownictwem kol. I. Janosz-Biskupowej. W końcu 1975 r. powołana została Rada Redakcyjna SBAP, która działa pod przewodnictwem kol. T. Mencla /Lublin/ w składzie kol.kol.: I.Janosz-Biskupowa /Toruń/, Z.Kolankowski /Warszawa/, S.Nawrocki /Poznań/, A.Tomczak /Toruń/, M.Wąsowicz i Z.Wójcik /Warszawa/. Rada Redakcyjna przeprowadziła rozmowy z Naczelną Dyrekcją Archiwów Państwowych, w wyniku których Słownik Biograficzny Archiwistów Polskich wprowadzony został do planu wydawniczego NDAP na lata 1976-1980. Prace autorskie i redakcyjne pierwszego zeszytu są znacznie zaawansowane.

IV. Współpraca z instytucjami i organizacjami w kraju i zagranicą

Głównym partnerem SAP we współpracy w kraju była nadal państwowa służba archiwalna i kierująca nią Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych. Z innych instytucji wymienić należy Polskie Towarzystwo Historyczne, z którym poszczególne ogniwa SAP utrzymywały żywe kontakty robocze, a także rozmaite organizacje i towarzystwa regionalne.

W 1975 r. zainteresowanie współpracą ze Stowarzyszeniem przejawiały kierownicze organy działalności informacyjnej /Centrum i Instytut INTE/, wychodzące z założeń integracji informacji w Polsce w myśl uchwał II Kongresu Nauki Polskiej i XIV Krajowej Narady Pracowników Informacji.

Kontakty zagraniczne SAP ograniczały się do wymiany wydawnictw oraz sporadycznych wizyt przebywających w Pol-

sce gości zagranicznych, którzy interesowali się działalnością Stowarzyszenia.

V. Uwagi końcowe

Stwierdzić należy, że Stowarzyszenie Archiwistów Polskich w okresie sprawozdawczym zmierzało - przy dużym nakładzie sił i środków - do realizowania zasadniczych założeń statutowych i uchwał IV Krajowego Zjazdu Delegatów SAP oraz postanowień poszczególnych posiedzeń plenarnych Zarządu Głównego.

Nastąpiła dalsza stabilizacja członków SAP, poprawił się ich skład, pozytywnie ocenić trzeba również wzrost opłacania składek przez członków zwyczajnych i wspierających. Mimo trudności udało się utrzymać regularne wydawanie biuletynu SAP przy stale rosnącym zainteresowaniu odbiorców. Udało się wpłynąć na ożywienie pracy niektórych ogniw terenowych w wyniku zapewnienia im stałych dotacji ZG od roku 1974. Nastąpiła także stabilizacja na odcinku szkolenia średniej kadry archiwalnej, a absolwenci Pomaturalnego Studium Archiwistyki w Warszawie nie mają trudności w znalezieniu pracy, która odpowiada ich kwalifikacjom.

Mimo niewątpliwych osiągnięć SAP należy jednocześnie stwierdzić, że w pracy Stowarzyszenia występuje nadal szereg ujemnych zjawisk jak bierność organizacyjna niektórych ogniw i członków SAP, niezadawalająca frekwencja i aktywność na zebraniach, a także nieterminowe realizowanie wymogów statutu oraz uchwał i zaleceń ZG przez niektóre oddziały. W życiu organizacyjnym bierze udział zbyt wąski aktyw. Do końcowych przykładów ujemnych zjawisk w pracy SAP w minionej kadencji zaliczyć można wniosek środowiska lubelskiego o rozwiązanie oddziału, czy też kompletną bierność ośrodka bydgoskiego.

Ustępujący ZG kończy swą kadencję w czasie, kiedy zarysowują się poważne zmiany w organizacji archiwów polskich. Perspektywy nowego ukształtowania życia archiwalnego w PRL, nakładając się na zmiany struktury administracyjnej Państwa, mogą pociągnąć za sobą także poważne konsekwencje dla naszego Stowarzyszenia. Ustępujący Zarząd Główny wiąże z tym propozycje zmian statutu SAP, obowiązującego od 1967 r.

Zestawienie wpływów i wydatków według sprawozdań finansowych ZG SAP za lata 1973-1975

Rok	Wpływy	Wydatki	w tym: "Archiwista"	Dotacje dla ZO/SKT
1973	58 674,60	59 563,90	21 448,00	2 392,50
1974	56 747,78	55 931,90	29 140,50	7 780,40
1975	52 065,00	51 545,05	24 254,50	5 458,85 ^x
Razem:	167 487,36	167 040,85	74 843,00	15 631,75 ^x

^x Ponadto ZG przekazał Oddziałom/SKT w r. 1975 kwotę 9 704,15, która jako nie rozliczona przez odbiorców nie mogła zostać wprowadzona do zestawienia. W związku z tym w r. 1975 dotacje ZG wyniosły 15 163 zł, a w ciągu lat 1973-1975 - 25 335,80 zł.

P r o t o k o ł
V Krajowego Zjazdu Delegatów
Stowarzyszenia Archiwistów Polskich
z dnia 5 czerwca 1976 r. w Pałacu Staszica w Warszawie

Obecnych: 59 osób z prawem głosu decydującego oraz 1 osoba zaproszona.

Zjazd otworzył o godz. 10³⁰ przewodniczący Zarządu Głównego SAP kol. Zygmunt Kolankowski witając zaproszonych delegatów oraz przedstawiciela Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych, dyrektora Biura Prac Naukowych dra Kazimierza Krzosa. Poinformował też, że dyrektor Instytutu Historii PAN prof.dr Cz.Madajczyk oraz dyrektor Centralnego Archiwum KC PZPR prof.dr J.Durko nie mogli przybyć na Zjazd i przekazali życzenia owocnych obrad. Życzenia dla Zjazdu SAP nadesłała również kol. H.Dmowska-Grabiasowa przewodnicząca Komisji Archiwistów przy Zarządzie Głównym Związku Nauczycielstwa Polskiego, która w swoim piśmie wyraziła nadzieję, że w najbliższej przyszłości zostanie nawiązana ściślejsza współpraca między SAP i Komisją Archiwistów.

W zagajeniu obrad Zjazdu kol. Z.Kolankowski podkreślił, że V Krajowy Zjazd Delegatów SAP zbiera się w okresie, gdy cały naród realizuje uchwały VII Zjazdu PZPR. W zadaniach tych archiwa mają również swój udział. Należyta działalność archiwów, czuwanie nad narastającym zasobem może doprowadzić do poprawy jakości pracy instytucji różnych szczebli, a zwłaszcza lepszego porządku w działalności administracyjnej. Praca archiwów niedostrzegana i jeszcze nie zawsze doceniana ma duże dla kraju znaczenie. Nad-

chodzący okres będzie stwarzać nowe zadania dla archiwów i archiwistów: zmiany w podziale administracyjnym kraju, dokonane w ubiegłym roku oraz wprowadzenie w życie nowej ustawy o archiwach i zasobie archiwalnym, która jeszcze jest przedmiotem dyskusji.

Kol. Z.Kolankowski przypomniał, że w minionej kadencji władz naczelnych Stowarzyszenia zmarli: kol. Wanda Lipińska - długoletnia aktywistka SAP b. wiceprzewodnicząca ZG, kol. Jan Szajbel - wiceprzewodniczący ZG /w jednym dniu 12 listopada 1973 r./, w kwietniu 1975 r. zmarł kol. Witold Szulc - członek ZG. Jednocześnie bolesne straty poniosła polska archiwistyka tracąc w tym czasie szereg wybitnych i zasłużonych archiwistów; zmarli bowiem: kol. Henryk Altman, Piotr Bańkowski, Leopold Kosiński, Marian J.Mika, Helena Piskorska, Bronisława Skrzyszewska, Janina Zaborowska. Zebrani uczcili pamięć zmarłych minutą ciszy.

Na wniosek kol. Z.Kolankowskiego, zebrani jednogłośnie wybrali kol. Mieczysława Motasa na przewodniczącego V Krajowego Zjazdu Delegatów. Z kolei na wniosek kol. Mieczysława Motasa delegaci powołali do prezydium Zjazdu kol. Z.Kolankowskiego i kol. B.Halbert.

Kol. M.Motas - jako przewodniczący Zjazdu - przedstawił zebranym proponowany porządek dzienny, który został przyjęty jednogłośnie bez zmian.

Na wniosek przewodniczącego Zjazdu, zebrani jednogłośnie wybrali: Komisję Mandatową w składzie kol.kol.: A.Penkalla /Kielce/, T.Bieda /Rzeszów/ i Z.Chmielewski /Szczecin/; Komisję Matki /Wyborczą/ w składzie kol.kol.: J.Grochowska /Białystok/, J.Jakubowski /Warszawa/, K.Ciesielska /Toruń/, E.Paszkowska /Warszawa/; Komisję Wnioskową w składzie kol.kol.: A.Kałuża /Katowice/, R.Piechota /Warszawa/, B.Woszczyński /Warszawa/, J.Pabisz /Wrocław/.

Przewodniczący Zjazdu poinformował zebranych, że Sekretariat Zjazdu został ukonstytuowany w składzie kol.kol.: Cz.Jesionek /Warszawa/ - sprawy organizacyjne, A.Igielski

/Warszawa/- protokółant, S.Kaźmierczak /Warszawa/- sprawy finansowe, H.Zubala /Warszawa/- sprawy gospodarcze.

W następnym punkcie kol. Z.Kolankowski omówił sprawozdanie ZG z działalności SAP w okresie kadencji 1973-1976. Sprawozdanie to było rozesłane delegatom przed Zjazdem. W omówieniu kol. Z.Kolankowski sprostował niektóre dane, jak np. wzrost liczby członków Oddziału SAP w Szczecinie do 30 osób, pominięcie kilku członków z Oddziału Krakowskiego do Oddziału w Katowicach, a także wzrost liczby członków zwyczajnych z 858 na 878. W związku z nową strukturą administracji terenowej powstały nowe archiwa wojewódzkie, co przyczyniło się do zwiększenia liczby członków wspierających SAP. Do chwili obecnej do Stowarzyszenia przystąpiły następujące archiwa w nowych województwach: Kalisz, Leszno, Piotrków, Płock, Skierniewice, Częstochowa /wpłaciły składkę oraz złożyli deklarację członka wspierającego/, Siedlce /wpłaciło składkę nie nadesłało jeszcze deklaracji/, Przemyśl, Toruń i Zamość /złożyły deklaracje nie dokonując wpłaty składki członka wspierającego/. Archiwa państwowe jako członkowie wspierający nie powinni ograniczać się tylko do płacenia składek, lecz przede wszystkim organizować ognia SAP w nowych województwach. W sprawach wydawniczych mimo trudności zadania były realizowane. Z powodu oszczędności papieru w 1975 r. ukazał się jeden numer podwójny "Archiwisty" /2 i 3/. Powstały też pewne opóźnienia cyklu wydawniczego. Z początkiem 1976 r. ukazał się numer 4 za 1975 r. Numer 1 "Archiwisty" za 1976 r. znajduje się jeszcze w drukarni. Ogólną trudnością Stowarzyszenia jest zbyt wąski aktyw organizacyjny. Dzisiejsza frekwencja na Zjeździe świadczy, że w województwach ukształtowały się zespoły aktywu SAP. Przyszła kadencja stawia przed nimi zadanie - poza zwiększeniem liczby ogniw organizacyjnych Stowarzyszenia - utworzenie zaktywizowanej grupy młodych członków, którzy mogliby przejąć od starszego pokolenia prowadzenie naszej organizacji. Nowe ośrodki nie mające jeszcze określonego statusu organizacyjnego, będą

tworzyć ognia SAP. Najważniejsze jest, aby w każdym organizującym się ogniu był członek - entuzjasta Stowarzyszenia. Doświadczenie z działalności SAP uczy, że najważniejszy jest wewnętrzny stosunek poszczególnych osób do archiwistyki i idei Stowarzyszenia. Ta siła wewnętrzna, siła moralna winna emanować na otoczenie i wyzwalać inicjatywę środowiska. Starsze pokolenie archiwistów będzie w najbliższych latach przekazywać swój entuzjazm jak znicz - młodym pracownikom archiwistyki i młodym aktywistom Stowarzyszenia, entuzjazm ten jest niezbędny w trudnej i niewdzięcznej pracy archiwisty.

Kol. M.Motas - podziękował kol. Z.Kolankowskiemu za wniesienie uzupełnienia do sprawozdania ZG SAP i serdeczne słowa oraz zaproponował przejście do następnego punktu porządku dziennego: sprawozdania Głównej Komisji Rewizyjnej.

Kol. R.Piechota w zastępstwie nieobecnej przewodniczącej Głównej Komisji Rewizyjnej przedstawiła sprawozdanie GKR za okres kadencji 1973-1976.

Kol. M.Motas zaproponował, aby przed udzieleniem absolutorium ustępującemu Zarządowi Głównemu, podjęła pracę Komisja Mandatowa dla sprawdzenia prawomocności uchwał oraz, aby w tym czasie Komisja Organizacyjna ZG przedstawiła projektowane zmiany statutu Stowarzyszenia.

Kol. Wł.Mroczkowski - w imieniu Komisji Organizacyjnej ZG przedstawił zebranym ogólny sens proponowanych zmian statutu. Uczestnicy Zjazdu w czasie obrad otrzymali powielony projekt ujednoliconego tekstu statutu. Zmiany w statucie wynikają głównie ze zmian w podziale administracyjnym kraju i związanych z nimi uprawnieniami wojewodów. Nadto dokonano pewnych uzupełnień w niektórych sformułowaniach wynikających z doświadczeń Zarządu Głównego, wnioskami Oddziałów SAP i zaleceń władzy rejestracyjnej. Nowy ujednolicony tekst otrzymał nową formę graficzną bardziej przejrzystą i wygodniejszą przy korzystaniu ze statutu.

W nowym statucie wprowadza się nazwę "Oddział Wojewódzki" zamiast dotychczasowej "Oddział", następne cele i środki działania SAP zostały rozdzielone w oddzielnych paragrafach, i tak dotychczasowy pkt 2 z § 8 przeniesiono do § 9. W pkt 4 § 9 dodano słowa "innych publikacji". W pkt 5 § 9 zastąpiono współdziałanie z Naczelną Dyrekcją Archiwów Państwowych słowami "z państwową służbą archiwalną"; zmiana ta wiąże się z projektami nowej organizacji służby archiwalnej. W pkt 6 § 9 położony został większy niż dotychczas nacisk na sprawy usług archiwalnych prowadzonych przez Stowarzyszenie. W § 14 wprowadzono zasadę przyjmowania członka zwyczajnego przez Zarząd Oddziału Wojewódzkiego, a w przypadku jego braku przez Zarząd Główny. Dokonano oddzielenia spraw członka zwyczajnego od postanowień dotyczących członka wspierającego. Sprecyzowano sformułowanie, że członek wspierający będący osobą prawną nie posiada czynnego i biernego prawa wyborczego do władz Stowarzyszenia. Wprowadzono dokładne określenie okoliczności, na podstawie których ustaje członkostwo dodając "zgon" i "skazanie prawomocnym wyrokiem sądu powszechnego za przestępstwa z niskich pobudek lub skazanie na karę dodatkową utraty praw publicznych". W § 22 wprowadzono przedłużoną kadencję dla władz naczelných SAP do lat 4 i dla władz wojewódzkich SAP do lat 2. Ustalono zostały zasady kooptacji 1/3 członków władz w razie potrzeby. Wprowadzono postanowienie, że władze konstytuują się w ciągu 14 dni od daty wyboru. Nowy statut wprowadza zasadę, iż tryb wyboru delegatów na Zjazd ustala każdorazowo Zarząd Główny; ustalono również, że w Nadzwyczajnym Zjeździe Delegatów biorą udział delegaci wybrani na poprzednim zjeździe. Zlikwidowano pojęcie zastępcy członków Zarządu Głównego, obecnie ZG będzie wybierany w składzie 18 członków. Zmieniony zostaje wybór przewodniczącego ZG bezpośrednio przez Zjazd Delegatów, według nowego statutu przewodniczący jest wybierany przez członków ZG. Zniesione zostaje dotychczasowe ogniwo organizacyjne o nazwie Samodzielne Koła Terenowe. Ogniwami wojewódzkimi będą Oddziały Wojewódzkie SAP powoływane przez Zarząd Główny

Stowarzyszenia. Na terenie województw gdzie sytuacja nie dojrzała jeszcze do utworzenia Oddziału, Zarząd Główny może powołać Koła Stowarzyszenia /minimum 10 członków/. Wprowadzono zasadę, że Prezydium ZG winno się zbierać nie rzadziej niż raz na 2 miesiące. W § 43 dodano postanowienie, że wszystkie zmiany zmierzające do uszczuplenia majątku Stowarzyszenia wymagają zgody władzy rejestracyjnej.

Kol. Z. Kolankowski - w uzupełnieniu omawianych zmian statutu podkreślił, że wobec zmian struktury administracji terenowej Samodzielne Koła Terenowe przestają istnieć. Dążymy do tego, aby w każdym z nowych 49 województw powstały Oddziały Wojewódzkie. Nowy Statut nie określa limitu liczby członków niezbędnego dla powołania oddziału. Liczba członków nie powinna jednak być mniejsza niż 15 osób w powoływanym Oddziale Wojewódzkim, gdyż taką liczbę przyjmują inne Stowarzyszenia. Koła Stowarzyszenia powoływane przez ZG będą więc tworamі czasowymi. Zmiany w zasadzie okoliczności wykluczenia członka ze Stowarzyszenia są obligatoryjne i wynikają z ustawodawstwa państwowego. W § 40 uwzględniono możliwość posiadania przez SAP poza majątkiem ruchomym również nieruchomości. Zmiany w § 41 wynikają z planowanego rozszerzenia działalności SAP na sferę usług informacyjnych i rzeczoznawstwa.

Przewodniczący Zjazdu kol. M. Motas prosi, aby komisje zjazdowe ukonstytuowały się oraz zarządza 30 minutową przerwę w obradach Zjazdu.

Po przerwie kol. M. Motas oddaje głos przewodniczącemu Komisji Mandatowej kol. A. Penkalli, który na podstawie dokumentacji Zjazdu stwierdza, że na 75 wybranych delegatów obecnych jest 59 z prawem głosu decydującego, a więc Zjazd jest prawomocny dla udzielenia absolutorium ustępującemu Zarządowi Głównemu, uchwalenia nowego statutu oraz wyboru władz naczelných SAP.

W imieniu Komisji Matki kol. J. Jakubowski zaproponował kandydatów do władz naczelných SAP; jako przewodni-

czącego ZG - kol. Z.Kolankowskiego; jako członków ZG kol. kol. H.Czarnak, J.Jakubowskiego, Cz.Jesionka, S.Kaźmierczaka, U.Laudańską, M.Motasa, B.Halbert, E.Paszkowską, O.Staron, B.Woszczyńskiego, A.Tomczaka, J.Osojcę, Sz.Świątkę, R.Starego, K.Ciesielską, J.Pabisza, D.Gondka; jako członków Głównej Komisji Rewizyjnej kol.kol. A.Igielskiego, H.Karczową, W.Klonowską, I.Grochowską, Cz.Włodarską; jako członków Sądu Koleżeńskiego kol.kol. H.Chrościcką, Wł.Mroczkowskiego, R.Piechotę, H.Rosse, M.Brychcego, Wł.Michaleckiego, J.Orzechowskiego.

Kol. A.Mazurek /Wrocław/ zgłasza wniosek, aby kol. H.Rosse kandydował do Zarządu Głównego jako przedstawiciel archiwistów zatrudnionych w spółdzielczości wykonującej usługi archiwalne, a na jego miejsce w Sądzie Koleżeńskim proponuje kandydaturę kol. A.Derenia, który przez szereg lat pełnił funkcje jako członek władz naczelnych SAP.

Kol. Z.Kolankowski popiera wniosek kol. A.Mazurka, gdyż po zgonie kol. W.Szulca Spółdzielczość nie ma nowego przedstawiciela w ZG. Kol. M.Motas zarządza dopisanie kol. kol. A.Derenia i H.Rosse na listach kandydatów oraz proponuje wybór Komisji Skrutacyjnej w składzie kol.kol. M.Markowski /Katowice/, J.Wiśniewski /Gdańsk/ i E.Krakiwiak /Łódź/. Komisja Skrutacyjna w tym składzie zostaje wybrana jednogłośnie.

W czasie gdy Komisja konstituuje się rozpoczyna się dyskusja.

Kol. O.Staron /Warszawa/ - rozpoczynając dyskusję zwraca uwagę zebranych na bolesną lukę, jaką jest budownictwo archiwalne. Mimo usiłowań administracji archiwalnej nie właściwie się nie robi. Na tle rozmachu budownictwa w XXX-leciu białą plamą jest budownictwo archiwalne. Archiwa muszą odmawiać przyjmowania akt, bo nie mają ich gdzie trzymać. W nowej kadencji władze naczelne SAP powinny zwrócić uwagę na tę bolączkę właściwym czynnikiem, gdyż dalszy taki stan grozi sparaliżowaniem działalności służby archi-

walnej. Następnie zwraca uwagę na zbyt mały udział Stowarzyszenia we współpracy międzynarodowej ze stowarzyszeniami archiwistów w innych krajach. Proponuje podjęcie przez SAP wymiany bezdewizowej i organizowanie pobytu archiwistów w innych krajach w celu wymiany doświadczeń zawodowych.

Kol. M.Kościukiewicz /Gdańsk/ stwierdził, że działalność SAP jest uzależniona od rangi archiwów i archiwistów w danym środowisku. Wielu archiwistów pracuje w archiwum jako w drugim miejscu pracy i na niepełnych etatach. Często archiwista zatrudniony w instytucji wykonuje inną pracę, a archiwum pozostaje na drugim planie. Proponuje przeprowadzenie w tym zakresie ankiety.

Kol. A.Kałuża /Katowice/ wyraził niepokój czy robimy wszystko w ośrodkach wojewódzkich, aby SAP zajęło należne miejsce. Rola SAP zależy w dużym stopniu od tego jak na nie patrzą archiwa, a zwłaszcza państwowa służba archiwalna. Z niepokojem się czyta, że tylko w niektórych ośrodkach przykładą się wagę do roli jaką odgrywa Stowarzyszenie - nie wszyscy widzą potrzebę wzmocnienia autorytetu SAP, które powinno odgrywać rolę pierwszoplanową w dźwignięciu poziomu pracy archiwów zakładowych. Na konferencjach dyrektorów archiwów państwowych nie były referowane sprawy SAP. Wyraża nadzieję, że sprawy te będą omawiane i NDAP nawiąże współpracę z SAP i odwrotnie SAP będzie stanowić pomoc dla NDAP. Potrzebna jest działalność oparta o plan, współpraca codzienna a nie odświętna. Państwowa służba archiwalna w województwach ponosi odpowiedzialność za przyciąganie archiwistów zakładowych do SAP. Najistotniejsze jest wzajemne zrozumienie i podział ról.

Kol. Wł.Michalecki /Opole/ - jego zdaniem sytuacja w archiwach zakładowych w woj. wrocławskim i opolskim jest niepokojąca. Instytucje nie stosują przepisów kancelaryjnych, a w przypadku interwencji archiwistów oświadczają, że przepisy te dotyczą tylko archiwów a nie kierownictwa zakładów pracy. Potrzebne są kursy dla szkolenia urzędni-

ków w zakresie przepisów kancelaryjnych. Akta nie są przekazywane do archiwów. Archiwista sam musi chodzić po biurach i ratować akta kat. "A" przed bezmyślnym i samowolnym niszczeniem. Dalej mówił o ważnych sprawach zatrudnienia emerytów, warunków pracy archiwistów zakładowych oraz zasad ich wynagradzania. Uważa, że właśnie tymi wszystkimi problemami winien zainteresować się bliżej Zarząd Główny. W zakończeniu zapytuje czy możliwe jest wprowadzenie odznak dla zasłużonego archiwisty zakładowego.

Kol. E.Paszkowska /Warszawa/ - proponuje, aby § 8 statutu uzupełnić sformułowaniem, że celem SAP jest upowszechnienie wiedzy o archiwach. W § 9 proponuje silniej zaakcentować, że SAP współpracuje z państwową służbą archiwalną /psa/ i jej kierownictwem. Wyraża optymizm, że przyszłe zmiany w psa mogą korzystnie wpłynąć na współpracę ze Stowarzyszeniem. Niepokoją pewne przejawy bierności pracowników psa. W Archiwum Głównym Akt Dawnych członkami SAP są tylko 2 osoby, a kol. Dmowska-Grabiasowa przewodnicząca Komisji Archiwistów ZG ZNP nie jest członkiem SAP. Wyraża podziękowanie dla prof. Z.Kolankowskiego za ogromny wkład w działalność Stowarzyszenia oraz dziękuje kol. M.Wrzoskowej i kol.H.Zubalowej za sprawne zorganizowanie poczęstunku dla uczestników Zjazdu podczas przerwy.

Kol. Z.Kolankowski /Warszawa/ - podkreśla, że najbardziej istotną sprawą jest współpraca SAP z psa, a właściwie z NDAP. Nie rozwodząc się nad przeszłością, którą uważamy za rozdział zamknięty, mamy nadzieję, że w nowych układach otworzą się pomyślne perspektywy dla obustronnej współpracy. Dotychczasowa słabość ogniw terenowych SAP wynika z niewłaściwego stosunku między SAP i psa na szczeblu centralnym. Niepokojąca sytuacja w ośrodku bydgoskim i lubelskim, także dzisiejsza obsencja przedstawicieli ośrodka poznańskiego są tego najlepszym przykładem. Najważniejszą sprawą jest ustalenie relacji między ZG a NDAP. Pierwsze kroki zostały już zrobione, odbyło się spotkanie przewod-

niczącego ZG i sekretarza generalnego z nowymi dyrektorami archiwów wojewódzkich. W nawiązaniu do wniosków o rozwinięcie współpracy SAP z analogicznymi organizacjami za granicą, trzeba stwierdzić, że w krajach socjalistycznych stowarzyszenia archiwistów istnieją w Polsce i w Jugosławii. Pewne próby były dokonywane w 1972 r. na Kongresie Archiwów w Moskwie, gdzie przewodniczący ZG zaproponował m.in. utworzenie puli artykułów fachowych, które mogłyby być zamieszczane w czasopiśmie bez opłat z tytułu praw autorskich. Obecnie zgłasza wniosek, aby ci z kolegów, którzy pojadą na Kongres w Waszyngtonie ponowili ten postulat. Należy wziąć pod uwagę też ewentualne spotkanie aktywu ZG SAP z delegacją archiwistów polskich do Waszyngtonu.

Kol. B.Woszczyński /Warszawa/ - uważa sprawozdawczy referat przewodniczącego ZG za wyczerpujący zagadnienia i uwydatniający wielki wkład aktywu w pracę Stowarzyszenia. Przychyla się do głosu kol. E.Paszkowskiej, aby wyrazić podziękowanie przewodniczącemu ZG i grupie aktywu warszawskiego. Popiera wniosek kol. Kałuży co do rozwoju współpracy SAP z psa. W nowej kadencji powinno się zwrócić uwagę na podniesienie rangi archiwistów i archiwów. Biuletyn "Archiwista" utrzymuje się od lat wysiłkiem społecznym. Prace redakcyjne i autorskie nie obciążają finansowo Stowarzyszenia. Koszt wydawnictwa to jedynie papier, drukarnia i wysyłka. W nawiązaniu do wystąpienia kol. Michaleckiego apeluje w imieniu redakcji "Archiwisty" o nadsyłanie materiałów o sytuacji w archiwach zakładowych w kraju i o sygnalizowanie wszelkich nieprawidłowości w tym zakresie.

Kol. Michalska /Wrocław/ proponuje, aby SAP w swoim programie umieściło ochronę interesów zawodowych archiwistów zakładowych.

Kol. A.Kałuża /Katowice/ - uważa, że dotychczasowe sformułowania w projekcie statutu w zakresie podnoszenia stanowiska społecznego i zawodowego archiwistów są zupełnie wystarczające dla podejmowania przez ZG wszelkich akcji

w tym zakresie. Podobnie jest zdania, iż wniosek kol. E. Paszkowskiej o silniejszym zaakcentowaniu współpracy z psa i jej kierownictwem nie jest niezbędny. Jego zdaniem najważniejsza jest praktyczna działalność, której nie zastąpią postanowienia, chociażby najsłuszniejszego statutu - jeśli będą martwą literą. Obecne sformułowanie pkt 5 w § 9 jest w zupełności wystarczające dla rozwijania szerokiej współpracy między NDAP i SAP.

Kol. Z.Kolankowski /Warszawa/ - uważa, że najważniejsze będzie uchwalenie obecnego projektu z jednoczesnym upoważnieniem ZG do dokonania niezbędnych zmian redakcyjnych w porozumieniu z władzą rejestracyjną. W nawiązaniu do wniosku Głównej Komisji Rewizyjnej proponuje, aby Zjazd upoważnił ZG do wprowadzenia poprawek w regulaminie Gł.Kom. Rewizyjnej jakie wynikają ze zmian w nowouchwalonym tekście Statutu SAP.

Kol. M.Motas /Warszawa/ - popierając wniosek kol. Z. Kolankowskiego proponuje, aby delegaci na piśmie przekazali ZG swoje ewentualne uwagi do projektu. Następnie przeprowadza głosowanie w sprawie uchwalenia nowego statutu Stowarzyszenia i upoważnienia dla ZG w zakresie redakcji tekstu. Projekt statutu SAP w brzmieniu przedłożonym przez Komisję Organizacyjną ZG wraz z upoważnieniem Prezydium ZG do dokonania ostatecznej redakcji tekstu statutu i uzgodnień z władzą rejestracyjną został uchwalony jednogłośnie. Z kolei przewodniczący obrad przeprowadził głosowanie nad uchwaleniem absolutorium dla ustępującego ZG /kadencji 1973-1976/. Wniosek o absolutorium został uchwalony przy 1 głosie wstrzymującym się.

W dalszym ciągu Zjazdu odbyły się wybory władz naczelnych SAP. Wybory odbyły się zgodnie z przepisami statutu SAP, zatwierdzonego przez władze rejestracyjne w 1967 r. Wyniki wyborów do władz naczelnych przedłożył przewodniczący Komisji Skrutacyjnej kol. E.Krakiwiak. Wobec uzyskania równej liczby głosów /po 43/ przez kol. U.Lau-

dańską i kol. H.Rose, przewodniczący Zjazdu kol. M.Motas zaproponował wybranie jednego z tych kandydatów do ZG w głosowaniu jawnym. Wniosek o głosowaniu jawnym, w tej sprawie uchwalono większością głosów przy 6 "przeciw" i 1 wstrzymującym się. W głosowaniu jawnym ponownie kol. U.Laudańska i kol. H.Rose otrzymali po równej liczbie głosów /25/. W związku z wynikiem głosowania kol. U.Laudańska zgłosiła rezygnację i wycofanie swojej kandydatury. Wniosek kol. U.Laudańskiej został przyjęty przez Zjazd w głosowaniu jawnym /29 za wnioskiem, 21 wstrzymujących się/. Następnie powrócono do dyskusji.

Kol. J.Pabisz /Wrocław/ - stwierdza wzrost zainteresowania dawnymi dokumentami, które zaczynają gromadzić różni "hobbyści" /moda "retro"/; proponuje wykorzystać ten nurt. Stowarzyszenie mogłoby organizować odczyty dla kolekcjonerów oraz wzorem Stowarzyszenia Bibliotekarzy tworząc grupy "miłośników ekslibistów" - powoływać koła "miłośników starych dokumentów". Można z tym połączyć propagowanie działalności archiwów w społeczeństwie. Stowarzyszenie reprezentuje ważne grupy pracowników archiwów i powinno stosować różne formy pracy odpowiednie do zainteresowań poszczególnych grup. Proponuje przeprowadzenie ankiety wśród archiwistów zakładowych, aby mogli wypowiedzieć się czego oczekują od Stowarzyszenia. W nowym programie należy uwzględnić fakt, aby każdy z członków SAP odnosił korzyść z przynależności do Stowarzyszenia, np. możliwość organizowania wypoczynku, wycieczki itp.

Kol. Z.Kolankowski /Warszawa/ - dziękuje zebrany za wybranie go przewodniczącym ZG, z uwagi na przedłużenie kadencji wyraża obawę, że nie będzie mógł pracować do końca kadencji w takim zakresie jak dotychczas. Odpowiadając kol. Michałkiewiczowi stwierdza, że w sprawie archiwów zakładowych i występujących tam anomalii SAP zwołało w 1969 r. naradę archiwistów. Wnioski z tej narady przekazane zostały najwyższej Izbie Kontroli, w związku z tym NIK zainteresował się sprawą narastającego zasobu archiwalnego. Sto-

warzyszenie zgłosiło postulaty do projektu nowej ustawy o archiwach i zasobie archiwalnym proponując wprowadzenie odpowiedzialności resortów i zjednoczeń za wszystkie podległe im archiwa zakładowe. Następnie mówca zaproponował, aby SAP wystąpiło do GUS w sprawie przeprowadzenia badań statystycznych w zakresie archiwów nie objętych statystyką NDAP. Fragmentaryczne dane wykazują, iż w gestii państwowej służby archiwalnej znajduje się około 59% materiałów archiwalnych przechowywanych na terenie PRL.

Kol. M.Motas /Warszawa/ - stwierdza, że Zjazd rozpatruje działalność SAP, a nie psa, wyjaśnia iż nieporozumieniem jest twierdzenie jakoby NDAP nie była zainteresowana w odpowiedzialności jednostek zwierzchnich za sprawy archiwalne w jednostkach podległych. Porusza sprawę udziału pracowników psa w Stowarzyszeniu. Głównym celem SAP jest tzw.przedpole archiwalne i stąd może wynikać fakt, że tylko dwóch pracowników AGAD należy do SAP. Nie jest to zasadniczym problemem dla współpracy SAP i psa.

Kol. Cz.Jesioneck /Warszawa/ - przypomniawszy wniosek Głównej Komisji Rewizyjnej w sprawie podniesienia składki członkowskiej /czł. zwyczajnego/ na 40-50 zł rocznie i pozostawienie składki 30 zł dla archiwistów-emerytów. Wniosek uzasadnia potrzebą zwiększenia dotacji dla Oddziałów /tworzą się nowe Oddziały Wojewódzkie w nowych województwach, a liczba członków nie wzrośnie zbyt szybko/ oraz kosztami "Archiwisty". W wyniku wymiany zdań ustalono, że z dniem 1 stycznia 1977 r. wysokość rocznej składki członka zwyczajnego należy podnieść do 50 zł, natomiast dla emerytów postanowiono utrzymać składkę 30 zł. Członkowie SAP w ramach składki otrzymywać będą nadal bezpłatną prenumeratę "Archiwisty". W głosowaniu jawnym podjęto uchwały: 1/ w sprawie składki dla emerytów /30 zł/ - większością głosów przy 1 wstrzymującym się, 2/ w sprawie składki pozostałych członków zwyczajnych /50 zł/ - większością głosów przy 7 wstrzymujących się.

Kol. B.Woszczyński /Warszawa/ - w imieniu Komisji Wnioskowej odczytał projekt uchwały Zjazdu.

Kol. M.Motas /Warszawa/ - proponuje uchwalić wraz z upoważnieniem Komisji Wnioskowej do dopracowania formy uchwały pod względem redakcyjnym. Wniosek uchwalono jednogłośnie. Poddano pod głosowanie wniosek o przyjęcie protokołu z IV Krajowego Zjazdu Delegatów. Wniosek ten uchwalono również jednogłośnie.

Po krótkiej przerwie, w czasie której ukonstytuowały się nowe władze SAP, zebrano się ponownie i poinformowano delegatów o wewnętrznym składzie ZG, GKR i Sądu Koleżeńskiego.

Zarząd Główny: przewodniczący kol. Z.Kolankowski, wiceprzewodniczący kol.kol. A.Tomczak, O.Staroń, J.Jakubowski; sekretarz generalny kol. Cz.Jesioneck; skarbnik kol. S.Kaźmierczak; członkowie ZG kol.kol. K.Ciesielska, H.Czarnak, D.Gondko, B.Halbert, M.Motas, J.Osojca, J.Pabisz, E.Paszkowska, H.Rose, R.Starego, Sz.Świątek, B.Woszczyński.

Główna Komisja Rewizyjna: przewodnicząca kol. Cz.Włodarska, sekretarz kol. A.Igielski, członkowie: kol.kol. H.Karczowa, W.Klonowska, I.Grochowska.

Sąd Koleżeński: przewodniczący kol. Wł.Mroczkowski, sekretarz kol. R.Piechota, członkowie kol.kol.: M.Brychcy, H.Chrościcka, A.Dereń, W.Michalecki, J.Orzechowski.

Na zakończenie obrad kol. Z.Kolankowski podziękował kol. M.Motasowi jako przewodniczącemu Zjazdu oraz wszystkim kolegom z komisji zjazdowych za ich udział w przebiegu obrad.

Piąty Krajowy Zjazd Delegatów SAP zakończył obrady o godz. 15³⁵.

Protokółował
/-/ A.Igielski

Przewodniczący
/-/ M.Motas

U c h w a ł a
V Krajowego Zjazdu Delegatów
Stowarzyszenia Archiwistów Polskich

Piąty Krajowy Zjazd Delegatów Stowarzyszenia Archiwistów Polskich, po wszechstronnym i wnikliwym omówieniu dotychczasowej pracy całego Stowarzyszenia stwierdza, że Zarząd Główny rozwijał aktywną działalność, zgodną z uprawnieniami statutowymi oraz postanowieniami poprzedniego IV Krajowego Zjazdu.

Dążąc do dalszego rozwoju i wzmożenia pełniejszej aktywności Stowarzyszenia, V Krajowy Zjazd Delegatów zaleca:

1. W zakresie prac organizacyjnych

Nadal umacniać Stowarzyszenie poprzez powiększanie stanu liczebnego członków zwyczajnych, głównie przy uwzględnieniu pracowników państwowej służby archiwalnej, archiwów wydzielonych, a także archiwów zakładowych.

Istotnym zadaniem dla Zarządu Głównego i ogniw terenowych Stowarzyszenia winno być zwiększenie liczby członków wspierających. Działalność w tym kierunku należy wzmoczyć szczególnie w chwili powoływania nowych archiwów wojewódzkich.

Należy zwrócić uwagę na ściślejsze kontakty z archiwami zakładowymi. Zamierzenia w tym kierunku realizować w powiązaniu z państwową służbą archiwalną. Zjazd stwierdza, że nadal istnieje potrzeba zwołania narady archiwistów

zakładowych; propozycja ta może być realizowana poprzez organizowanie spotkań w ramach archiwów resortowych - branżowych, z poparciem państwowej służby archiwalnej.

Dążyć do umocnienia dyscypliny wewnątrzorganizacyjnej i rozwinięcia kontaktów prezydium Zarządu Głównego z poszczególnymi ogniwami terenowymi. Organizować spotkania przewodniczących oddziałów wojewódzkich i kół z Zarządem Głównym w celu omówienia i pogłębienia wymiany doświadczeń w zakresie wypracowanych form działalności terenowej.

Czynić nadal zabiegi - wspólnie z państwową służbą archiwalną - o uregulowanie problemu zawodu archiwisty.

Kontynuować wysiłki w kierunku umocnienia podstaw finansowych Stowarzyszenia na drodze regularnego ściągania składek członkowskich zwyczajnych i wspierających oraz podjęcia starań o subwencje w odpowiednich organach państwowych. Podjąć starania o uruchomienie przez archiwa państwowe usług informacyjnych, które równocześnie przyczynić się mogą do wsparcia finansowego Stowarzyszenia.

Zjazd Delegatów zaleca wprowadzić legitymację członkowską.

2. W zakresie szkolenia

Należy popierać każdą inicjatywę w zakresie szkolenia archiwistów zakładowych. Istotne znaczenie powinny odgrywać punkty konsultacyjne, których organizacji mogą podjąć się ogniw terenowe Stowarzyszenia. W porozumieniu z NDAP przeanalizować możliwości wprowadzenia archiwistyki do programów średnich szkół zawodowych i studiów administracyjnych. Nadal utrzymywać ścisłą współpracę z Pomaturalnym Studium Archiwistyki /dziennym i zaocznym/ w Warszawie. Równocześnie razem z NDAP przeanalizować możliwości jeszcze innych form szkolenia, a w tym również podjęcia starań o ewentualne powołanie pomaturalnego studium w innych ośrodkach.

3. W zakresie prac wydawniczych

Zjazd zaleca kontynuować wydawanie biuletynu kwartalnego "Archiwista". Zachodzi potrzeba rozwoju informacji na temat działalności poszczególnych ogniw terenowych.

Zjazd pozytywnie ocenia dotychczasowe wysiłki Zarządu Głównego w zakresie opracowywania i przygotowywania do druku Słownika Archiwistów Polskich. Należy nadal w tej sprawie rozwijać kontakt z Naczelną Dyrekcją Archiwów Państwowych.

4. W zakresie współpracy z innymi instytucjami

Rozwijać aktywną współpracę z państwową służbą archiwalną i archiwami wydzielonymi w zakresie całokształtu spraw dotyczących archiwistyki polskiej.

Podjąć wysiłki i starania u kompetentnych czynników partyjnych, państwowych i społecznych o pełne poparcie dla inicjatyw Stowarzyszenia, zmierzających do usprawnienia i rozwiązania problemów archiwalnych. Winno to znaleźć odbicie między innymi w opracowaniu - wraz z NDAP - ogólnego memoriału o stanie archiwów zakładowych, w oparciu o wnioski i materiały, które zostaną nadesłane przez wszystkie ogniwia terenowe.

Dążyć do dalszego umacniania i wszechstronnego rozwijania kontaktów z pokrewnymi organizacjami i związkami.

5. W zakresie rozwoju propagandy

Poświęcić więcej uwagi - niż dotychczas - popularyzacji działalności Stowarzyszenia za pomocą odpowiednich środków masowego przekazu.

Ogniwa terenowe powinny rozwijać informacje o pracy Stowarzyszenia, archiwów i archiwistów. Szczególną popularyzację zagadnień archiwalnych w społeczeństwie wzmóc w okresie przygotowań do obchodów V Tygodnia Archiwów.

Piąty Krajowy Zjazd Delegatów Stowarzyszenia Archiwistów Polskich zobowiązuje Zarząd Główny do wnikliwego przeanalizowania wszystkich zgłoszonych wniosków i opracowania ramowego planu działalności na okres najbliższej kadencji. Plan ten winien być poddany wszechstronnej dyskusji w oddziałach wojewódzkich i w kołach Stowarzyszenia.

Warszawa, 5 czerwca 1976 r.

W ł a d z e
Stowarzyszenia Archiwistów Polskich
wybrane na V Krajowym Zjeździe Delegatów -
w dniu 5 czerwca 1976 r.
/według zatrudnienia/

Zarząd Główny

Przewodniczący ZG:

Zygmunt Kolankowski - Archiwum Polskiej Akademii Nauk
Warszawa, Nowy Świat 72, Pałac Sta-
szica

Członkowie ZG:

Karola Ciesielska - Wojewódzkie Archiwum Państwowe
Toruń, Pl. Rapackiego 4
Henryka Czarnak - Archiwum Kancelarii Rady Państwa i
Sejmu
Warszawa, Wiejska 4/6/8
Danuta Gondko - Wojewódzkie Archiwum Państwowe
Łódź, Pl. Wolności 1
Barbara Halbert - Archiwum Akt Nowych
Warszawa, Al. Niepodległości 162
Józef Jakubowski - Centralne Archiwum KC PZPR
Warszawa, Górnośląska 18/20
Czesław Jesionek - Centralne Archiwum KC PZPR
Warszawa, Górnośląska 18/20
Stanisław Kaźmierczak - Archiwum Centrali Narodowego Banku
Polskiego
Warszawa, Świętokrzyska 11/21

Mieczysław Motaś - Archiwum Akt Nowych
Warszawa, Al. Niepodległości 162
Jadwiga Osojca - Wojewódzkie Archiwum Państwowe
Katowice, Jagiellońska 25
Jerzy Pabisz - Wojewódzkie Archiwum Państwowe
Wrocław, Pomorska 2
Elżbieta Paszkowska - Wojewódzkie Archiwum Państwowe
Warszawa, Krzywe Koło 7
Henryk Rose - Międzywojewódzka Spółdzielnia Inwa-
lidów "Ochrony Mienia i Usług Róż-
nych"
Gdańsk-Wrzeszcz, Kościuszki 11
Romana Starego - Policealne Studium Zawodowe
Gdynia-Orłowo, Bohaterów Stalingra-
du 57
Olimpia Staroń - Archiwum Akt Nowych
Warszawa, Al. Niepodległości 162
Szymon Świątek - Archiwum Państwowe
Chrzanów, Krakowska 21^a
Andrzej Tomczak - Instytut Historii i Archiwistyki UMK
Toruń, Pl. Armii Czerwonej 2
Bolesław Woszczyński - Centralne Archiwum Wojskowe
Warszawa

Główna Komisja Rewizyjna

Irena Grochowska - Wojewódzkie Archiwum Państwowe
Białystok, Rynek Kościuszki 4
Andrzej Igielski - Archiwum Polskiej Akademii Nauk
Warszawa, Nowy Świat 72, Pałac Sta-
szica
Helena Karczowa - Archiwum Dokumentacji Mechanicznej
Warszawa, Hankiewiczza 1
Weronika Klonowska - Archiwum Urzędu Rady Ministrów
Warszawa, Al. Ujazdowskie 1/3
Czesława Włodarska - Wojewódzkie Archiwum Państwowe
Łódź, Pl. Wolności 1

Sąd Koleżeński

- Marceli Brychcy - Wojewódzkie Archiwum Państwowe
Zielona Góra, Wilkowo-Pałac
- Halina Chrościcka - Archiwum Akt Nowych
Warszawa, Al. Niepodległości 162
- Andrzej Dereń - Wojewódzkie Archiwum Państwowe
Wrocław, Pomorska 2
- Władysław Michalecki - Instytut Ciężkiej Syntezy Organicz-
nej "Blachownia", Kędzierzyn
- Władysław Mroczkowski - Centralne Archiwum KC PZPR
Warszawa, Górnośląska 18/20
- Jan Orzechowski - Wojewódzkie Archiwum Państwowe
Radom, Rynek 1
- Regina Piechota - Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwo-
wych
Warszawa, Długa 6

Tomasz Matuszak

Numer zamyka się w dniu 31 lipca 1976 r.

SPIS TREŚCI

Z. Chmielewski: Archiwa zakładowe w rewolucji archiwalnej .	1
Z. Tobjański: Kształcenie pracowników państwowej służby archi- walnej w Polsce	10
Sprawy organizacyjne SAP	15
Materialy V Krajowego Zjazdu Delegatów SAP	15
— Sprawozdanie z działalności SAP w okresie od 22 lu- tego 1973 r. do 31 maja 1976 r.	15
— Zestawienie wpływów i wydatków ZG SAP za lata 1973—1975	27
— Protokół V Krajowego Zjazdu Delegatów SAP	28
— Uchwała V Krajowego Zjazdu Delegatów SAP	42
— Władze SAP wybrane na V Krajowym Zjeździe De- legatów	46

Cena numeru zł 10,—
dla członków SAP — bezpłatnie

Indeks 35162

Zam. 759/o/76. Nakład 1300 egz. J-105